

HELG

Hun bobler over av ideer

Den nye sjefen ved Bomuldsfabriken Kunsthall i Arendal –
Tone Kathrine Lyngstad Nyaas (59) fra Misvær sørvest
for Bodø – er full av ideer.
– Jeg føler meg heldig og privilegert, sier hun. ➤

HELG

Hun har skapt ståhei før og gleder seg til å dra kunsten inn i samfunnsdebatten i Arendal.

– Jeg føler meg veldig heldig og privilegert. Dette er et vendepunkt i livet, sier Bomuldsfabrikens nye leder, Tone Kathrine Lyngstad Nyaas (59). Hun bobler over av ideer.

Irene Hegge Guttormsen
irene@agderposten.no

Utenfor Bomuldsfabriken Kunsthall i Arendal tirsdag denne uken:

– Se, her kan vi fasilitere – lage et fint område for dem som går tur, gjerne for barnefamilier. Benker, lekeapparater. Og vi kan gjøre området ned mot vannet mye finere. Her er det mange muligheter!

Inne i gangen på kunsthallen få minutter senere:

– Se her! Her inne er et det et fantastisk rom, sier hun og geleider meg forbi håndsprit og en tom velkomstdisk, bakover i bygget.

Der inne er det både verandadør og en halv campingvogn med falmede turistklistermerker fra Beitostølen, Geilo og andre steder undertegnede kjenner godt fra oppveksten. Vogna er en installasjon av arendalskunstner Marius Martinussen og kan fort bli et spennende lekested for små gallerigjester.

– Her kan foreldre gå inn med barnevogn rett utenfra. Det er masse lys. Barn kan lage ting på verkstedet vårt – og her kan de stille ut det de lager! Vil ikke det bli fint?

– Vi vil legge bedre til rette for familier – og andre – slik at de kan sette seg ned, ta en kaffe, lese, diskutere, leke ... Vi jobber med å utvikle dette tilbudet.

Tre i ett

Som en frisk nordlandsvind, kom Tone Kathrine Lyngstad Nyaas (59) inn på Bomuldsfabriken Kunsthall rett etter nyttår.

Galleriet ble åpnet i 1994 og har i mange år vært en anerkjent kunstinstitusjon.

Hun overtok stillingen som Harald Solberg hadde fra 1997 og fram til han døde i fjor, med unntak av et par år da han ble headhuntet som seksjonsleder ved Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. Også han var en kreativ sjel fra nord.

KUNSTLEDER: Tone Lyngstad Nyaas er ny leder for Bomuldsfabriken Kunsthall i Arendal.

59-åringen skal lede Bomuldsfabriken Kunsthall videre. Og har masse planer, ideer, vyer.

Hun har en gedigen murbygning ved Langsævnnet – bak sykehuset i Arendal å ta seg av. Hun fryder seg også over gruvene i fjellet bak, og over galleriet ARTendal i Arendal sentrum.

– Å komme hit og se mangfoldet Bomuldsfabriken representerer, er helt fantastisk. Selve fabrikkene er tusen kvadratmeter i to etasjer – enormt flotte lokaler med god takhøyde. Veldig vakkert utformet. I tillegg har vi Kunstarena Torbjørnsbu gruver der det er installert kunst av flere høyprofilerte kunstnere. Det er helt unikt i Norge.

– Det er særdeles interessant med dette mangfoldet Solberg realiserte. Da bygger man så mange attraksjoner ut fra et sted. Dette er et unikt sted – for ved å komme hit får du sett veldig interessant samtidskunst, samtidig som du har gruvene som gir det kulturhistoriske aspektet. Jernmalmgruvene handler om Arendal og historie. Og jeg er opptatt av møtet mellom samtidskunst og kulturhistorie – det gir en ekstra dimensjon. Her får vi alt i ett, sier hun engasjert.

Hun er også svært naturinteressert

og ser på muligheter for hvordan naturen rundt kan flettes inn i Bomuldsfabriken ved at man utvikler turløyper som går innom her.

– Alt dette er en kombinasjon som til sammen kan bli til en enda større attraksjon.

– Alt vi håpet på

Lyngstad Nyaas kom fra Haugar Vestfold kunstmuseum i Tønsberg der hun jobbet i 19 år.

– Kjennte du Harald Solberg?

– Jeg kjente ham litt – han var på Haugar en gang. Og vi hadde en del telefon samtaler der vi utvekslet erfaringer om utstillinger, sier hun som er imponert over alt han har gjort.

– Han har fått utført så mye her, da tenker jeg på alle utstillingene han har kuratert og ikke minst utviklingen av gruvene. Han gjorde enormt mye, men en ting som er viktig å poengtere, er at jeg kom til et fantastisk team med utrolig dyktige medarbeidere. Man bygger interessante prosjekt gjennom dialog, teamarbeid – og vi er en veldig fin gjeng her, understreker hun.

Stedet har 3,5 stilling fordelt på fem ansatte. De ansatte er fornøyd.

– Hun har med seg både kunstfaglig

kompetanse og erfaring både som leder og som kurator. Hun har alt vi håpet på. Vi andre her får delta aktivt i arbeidet med utstillingene. Vi er veldig fornøyd, sier Martin Woll Godal – tekniker og produsent som vi finner i toppen av en stige fire meter over gulvet inne i galleriet.

Kunstner fra Froland

Han holder på med lyssetting til et av de digre, strikkede verkene til kunstneren Tore Magne Gundersen.

Gundersen er født i Froland, oppvokst i Kristiansand, men bor og arbeider i Oslo – og skal egentlig åpne utstilling denne helgen, hans første omfattende separatutstilling.

«Go On Fear Not» inneholder arbeider fra de siste åtte årene – med hovedvekt på installasjoner, skulptur og tekstile objekter. Det største er ni meter langt. Mange enkeltverk krever hver sin store vegg.

Helgens åpning erstattes av digital visning lørdag – og samtale med kunstneren mens han går rundt i utstillingen.

– Vi synes Gundersen har et veldig særegent uttrykk – med store, monumentale applikasjoner. Han applikerer

FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN

for eksempel bilder med meterlange, strikkede former. Hans kunst innehar en særegen ekspressivitet som handler om angst, konflikt, begjær, ensomhet, sårbarhet – allmenne psykiske tilstander som han gjør uttrykk for på originale måter, sier Lyngstad Nyaas.

– Kan hans kunst relateres til slik en del folk opplever koronalivet nå?

– Ja, jeg vil si at en del verk henspiller direkte på koronatilværelsen. De er inspirert av situasjonen og gir gjenklang.

Til høsten kommer mer ensomhet – med utstillingen «All the lonely people» som går inn i konsekvenser av pandemien knyttet til isolasjon. Da vil både internasjonale og norske deltakere bidra.

Tone Lyngstad Nyaas, – hun bruker ikke så ofte mellomnavnet Kathrine, liker å kuratere utstillinger som er knyttet til samfunnsdebatten.

Definisjon på ordet kuratere: «Å organisere og sette sammen en kunstutstilling», ifølge naob.no.

Sterkt møte med «Dyret»

Noe av det første stedets nye leder gjorde, var å ta seg en tur på de luftige gangveiene mange meter over bakken mellom «fabrikken» og fjellet bak, altså ved Kunstarena Torbjørnsbu gruver.

I enden så hun noe som nesten slo henne i bakken, nemlig Bård Breivik (1948–2016) sitt enorme kunstverk «Dyret».

Skulpturen er 12 meter lang, sveiset sammen av 15.400 aluminiumsstenger, veier et halvt tonn og er montert høyt oppe på fjellveggen.

– Det var en sterk opplevelse å se «Dyret» her første gang fordi jeg hadde Brevik som professor da jeg studerte.

– I tillegg fant jeg også ut at det lå i planen at hans verk skal stilles ut her til høsten. Det var diskutert, og jeg kunne bare følge opp – så det blir veldig spennende. Utstillingen War Paint åpner 23. oktober.

Kreativ barndom

Dama med det svarte håret er oppvokst Misvær, ei bygd ved Misvær fjorden i Indre Salten sørvest Bodø.

Der hadde hun en kreativ barndom som nummer to i en søstertrio.

– Jeg vokste opp i familie med veldig sterke friluft- og naturinteresser og med mye interesse for kunst og kultur. To som inspirerte meg veldig til å bli kunstner, var familiens gode venner, kunstnerparet Per Adde som døde tidligere i år, og Kajsa Zetterquist. De to bodde i Graddis ved Saltfjellet og var malere og naturvernforkjempere. De var sterkt engasjert i å få vernet

FOR BARN: Her er tanken av barn og barnevogner lett kan komme inn glassdøra til venstre, for så å lage kunst, leke og kose seg. Campingvogna er en installasjon av Marius Martinussen.

HØYT HENGER HAN: Martin Woll Godal oppi stigen er tekniker og produsent – og veldig fornøyd med sin nye leder. Her lyssetter han er at Tore Magne Gundersens kunstverk. FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN

FAKTA

HISTORIEN BAK BYGGET

- Arendal var en gang produksjonssentrum for jernmalm i landet. De gamle norske jernverkene fikk anslagsvis 2/3 av sitt malmforbruk herfra. Torbjørnsbu gruver en av områdets hovedgruver og den viktigste gruen i Arendalsfeltet. Gruveområdet består av tre dagbrudd og en underjordisk gruve. Fabrikbygningen og gruvene representerer en viktig del av regionens industrihistorie.
- Bygningskroppen ble bygget langstrakt og smal, med mange store vinduer på begge langsidene for å sikre lysinnfall i hele produksjonslokalet. Bygningen er en god representant for typisk fabrikkbyggeskikk på slutten av 1800-tallet. Byggets lengde er 50 meter, bredden er 12 meter. Ytterveggene er to steins tegl, innvendig er det søyle- og dragerkonstruksjon i tre. En meget solid konstruksjon som har tålt både vekten av og vibrasjonene fra dampdrevne maskiner, remmer og hjul i alle årene fabrikken var i drift.
- Bak selskapet Arendals Bomuldsfabrik sto kjøpmennene Julius Mortensen og A.T. Raaum. Skipsreder T.A. Mørland gikk inn som hovedaksjonær da selskapet ble registrert som aksjeselskap i 1902. I tillegg til produksjon av stoffer omfattet virksomheten eget fargeri og dampvaskeri. Man annonserte: anbefaler eget fabrikat av dongerier, buserultøier, skjortetøier, kassenest, bomullsflanell og cheviotflanell.
- I 1919 ble det dannet et nytt selskap som satset på skjorteproduksjon. Selskapet ble eid av Victor Herlofson. I 1928 måtte Bomuldsfabriken innstille driften.
- Videre overtok Nylands Companiet i Oslo bygget i 1930/31 og ga det navnet Arendal Textilfabrikk. Omkring 1950 ble det bygget på en ny etasje i betong. Virksomheten varte til cirka 1955.

Kilde: Bomuldsfabriken.no

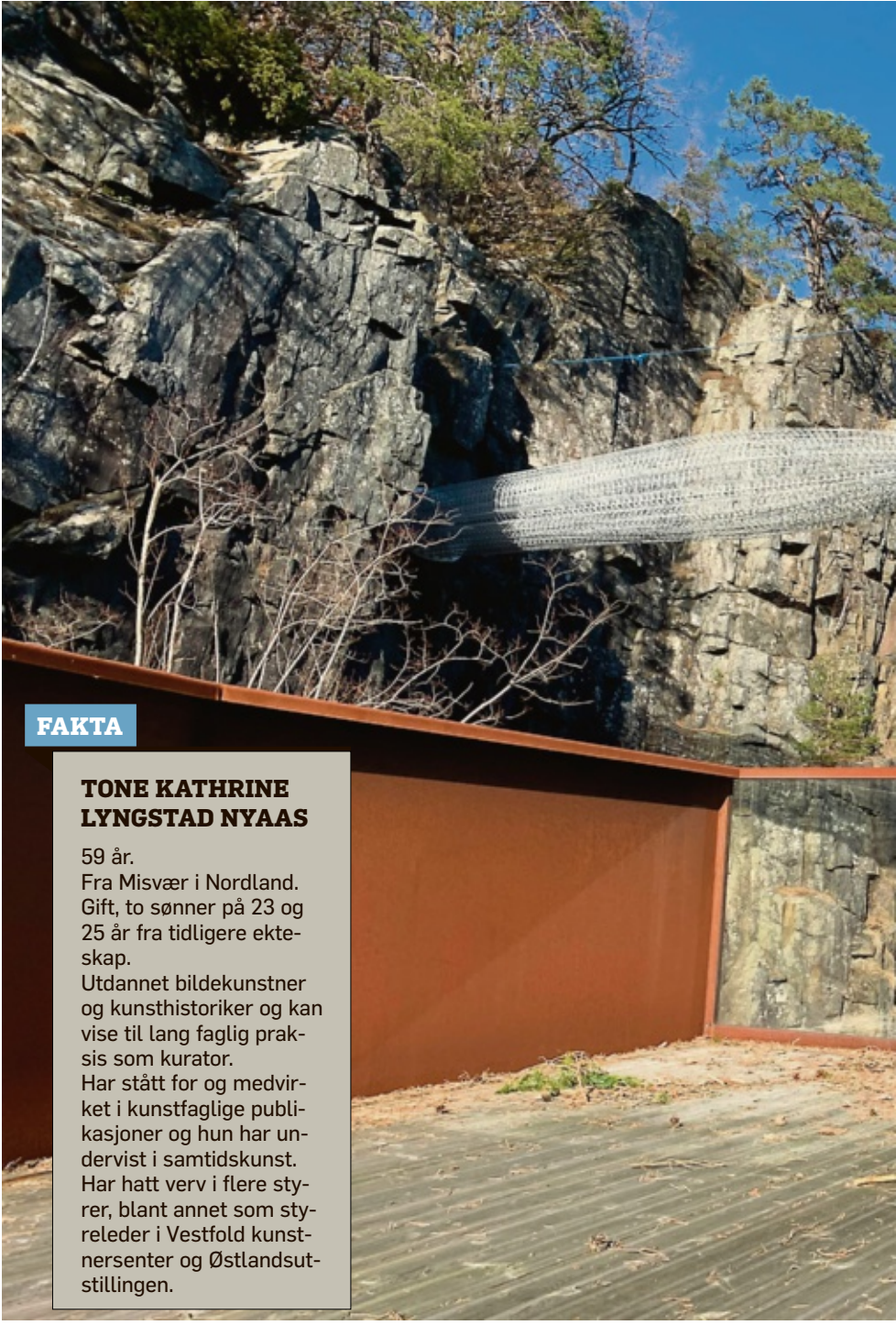
HELG

I BYEN: ARTendal ligger i Torvgata i Arendal sentrum og kan bli brukt mer fremover – blant annet til å synliggjøre utstillinger på Bomuldsfabriken. **FOTO: INGER STAVELIN**

BIBLIOTEK: Her kan besøkende lese og prate. **FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN**

FAKTA

TONE KATHRINE LYNGSTAD NYAAS

59 år.
Fra Misvær i Nordland.
Gift, to sønner på 23 og 25 år fra tidligere ekteskap.
Utdannet bildekunstner og kunsthistoriker og kan vise til lang faglig praksis som kurator.
Har stått for og medvirket i kunstfaglige publikasjoner og hun har undervist i samtidskunst.
Har hatt verv i flere styrever, blant annet som styreleder i Vestfold kunstnersenter og Østlandsutstillingen.

KUNSTLEDER: Tone Lyngstad Nyaas ble nesten slått i bakken da hun første gang – i Arendal i Stockholm, var Breivik prosessor og en hun hadde mye kontakt med.

både Alta-vassdraget og Saltfjellet mot kraftutbygging og hadde også stor interesse for det samiske.

Alt dette smittet over på lille Tone.

Veien gikk fort til kunsten da hun skulle velge utdanningsvei.

16 år gammel ble det hybelliv i Rognan og skolegang på Tegning, form og farge ved Saltdal videregående.

Bare 18 år gammel begynte hun på Kunstakademiet i Trondheim. Hun fortsatte på tilsvarende akademi i Stockholm og ble bildekunstner. Og det var i den svenske hovedstaden hun møtte nevnte Bård Breivik – som professor ved skulpturlinjen.

Deler av kunsthistoriekunnskapene tilegnet hun seg i Roma der hun var i to år. Da studerte hun også italiensk.

Forfatter og kurator

I en del år var hun utøvende bildekunstner i Oslo-området. Men etter hver vridde interessen litt på seg.

– Min kreativitet har gått over i tekst, det å skrive, og å kuratere utstillinger. Da føler jeg virkelig at jeg får utløp for lysten til å drive skapende arbeid.

Tone Lyngstad Nyaas har gitt ut bøker både i Norge og i utlandet, har publisert artikler via et italiensk kunstbokforlag i Milano – og hun har vært medforfatter i mange bøker om kunst og kunstnere. Da skriver hun på norsk, men mye oversettes, spesielt til engelsk.

For eksempel har hun vært ansvarlig for en bok om bildekunstneren Espen Dietrichson. Hun var ansvarlig for hans utstilling på Haugar kunstmuseum hvor de ble godt kjent.

Hun er ivrig og engasjert i praten. Vi får fort følelsen av at dette er ei dame med stor kapasitet, ei som vil få gjort mye – gjerne på kort tid.

– Er du en virvelvind?

– Du kan iallfall si at jeg er lidenskapelig opptatt av kunst.

Til Arendal

Tone Lyngstad Nyaas hadde ikke noe nært forhold til Sørlandet før hun flyttet hit 1. januar. Nå leier hun en leilighet på Kystveien i Arendal.

Intensjonen er å kjøpe seg noe eget innen et par år. Huset på Nøtterøy er leid ut. Ektemannen, nederlandereren Marcel,

er designer og bor utenfor Oslo. Dit pendler hun omtrent annenhver helg.

Med sin eksmann, som for øvrig er kunstekspert på Blomqvist Kunsthandel, har hun to sønner som nå er 23 og 25 år.

– Hvordan var det å få ny jobb nå og flytte sørover?

– Det var virkelig et vendepunkt i livet, virkelig en utrolig mulighet til å komme meg til et sted som har så interessant historie og så høyt renommé, sier hun med klar adresse til Bomuldsfabriken Kunsthall.

– Det å bo her og ha denne jobben i denne spennende tiden med bygging og åpning av Kunstsilo i Kristiansand, utvikling av Sørlandet kunstmuseum er utrolig stimulerende og interessant.

Regionplan med ambisjoner

I løpet av samtale viser hun flere ganger til Regionplan Agder 2030 der kultur er et av fem hovedsatsingsområder. Der står blant annet disse målene som hun gjerne er med på å jobbe fram mot:

* Tettheten av kunstnere og kulturarbeidere skal være den høyeste i landet utenfor Oslo.

* Alle innbyggere skal ha mulighet til å delta på fellesarenaer for kultur og idrett og til å utvikle egne kreative evner

* Alle innbyggere skal oppleve å ha god tilgang til et bredt spekter av kultur- og idrettstilbud i nærområdet

Hun ser at Bomuldsfabriken kan være en sentral aktør for å gjøre både nasjonalt og lokalt kulturliv mer attraktivt og tilgjengelig.

Bomullsflanell i 1902

Stedet har navn etter Arendals Bomuldsfabrik som fra 1902 til 1928 produserte stoffer, hadde eget fargereri og dampvaskeri. Man annonserte «eget fabrikkat av dongerier, buserultøier, skjortetøier, kassenest, bomullsflanell og cheviotflanell», ifølge kunsthallens egne nettsider.

Bomuldsfabriken Kunsthall eies av Arendal kommune, men med betydelige støtte fra Kulturdepartementet og et noe mindre tilskudd fra Arendal kommune og Agder fylkeskommune.

Internasjonal kunst

Like ved inngangspartiet på Bomuldsfabriken, finner vi et rom med langbord,

– så kunstverket «Dyret» av Bård Breivik i Kunstarena Torbjørnsbu gruver. Da hun studerte
FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN

VELKOMST: Inngangspartiet med trappen opp mot de to øverste etasjene. Rommet som kan bli kunstrom for de yngste ligger bak til venstre.
FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN

FØR: Arendals Bomuldsfabrik produserte stoffer, hadde eget fargeri og dampvaskeri fra 1902 til 1928. Bildet fra den gang henger i inngangsområdet.
FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN

stoler og vegg fylt med bøker for besøkende.

På veggen henger også et gammelt bilde fra da dette virkelig var en fabrikk. Lyngstad Nyaas liker bygningens historie – og tanken på, å skape ny historie.

– Det finnes så stor utviklingspotensial her. Det er helt perfekt. Jeg føler meg veldig privilegert, sier Lyngstad Nyaas.

– Utviklingspotensialet ligger i å større grad profilere internasjonal samtidskunst – få høyt profilerte norske kunstnere hit med store separatutstillinger, altså kunstnere som er internasjonalt kjente fra før.

Til høsten blir utstilling med Inghild Karlsen.

Hun er tekstilkunstner, bildehugger, fotograf og scenograf og regnes som en av Norges fremste kunstnere.

Lokal kunst og kultur

Kunstlederen er også opptatt av å ivareta regionale kunstnere.

Hun har også mange tanker om å samarbeide mer med ulike institusjoner og lokale aktører.

– Det er jeg veldig opptatt av, og her er

det et enormt potensial.

– Vi har startet en del samarbeid med kulturskolen og med øvrig kulturvirksomhet. Jeg synes kommunen har mange flotte institusjoner som er bygd opp. Kulturkammeret er et godt eksempel. Der gjøres det mye for ungdom og sårbare grupper på kulturfeltet, noe jeg er imponert over.

– Vi kan samarbeide med og involvere nye brukergrupper i større grad. Jeg er opptatt av å jobbe tverr-institusjonelt, kanskje ha et lengre samarbeid med psykiatri – et område har jeg sterk interesse av. Det går for eksempel an å tilby grupper i samfunnet særtilbud, åpne Bomuldsfabriken for ulike interessegrupper og institusjoner. I tillegg til verksteder, har vi også en foredragssal som kan leies.

– Vi ønsker dessuten å få opp arrangementer i forhold til kunstnere – gjerne kunstnersamtaler, foredrag, kuratoromvisning slik at vi kan få en pulserende virksomhet, sier Tone Lyngstad Nyaas og legger til at slike ting selvfølgelig må tilpasses covid-19-situasjonen.

Enn så lenge har hun og kollegene tid

til å planlegge og tilrettelegge, skrive søknader, samt jobbe med katalogskrivning, organisering og rydding. Men hjemmesiden forteller om mange utstillingsplaner resten av året, så de håper ting kan åpnes mer opp snart.

Fikk pris

Litt før årtusenskiftet var Lyngstad Nyaas student ved Institutt for arkeologi, kunsthistorie og konservering ved Universitetet i Oslo (UiO). Da var hun også småbarnsmor, og vi ser for oss travle dager.

Hennes hovedoppgave fra 2000, «Abjekson, kropp, fragment. Kiki Smith, utvalgte verker (1986-1994)», resulterte i en pris for fremragende kjønnsforskning – fra Senter for kvinneforskning ved UiO.

Hun sammenlignet da om den tysk-amerikanske samtidskunstneren Kikki Smity og filosof og forfatter Julia Kristevas.

På kjønnsforskning.no leser vi dette:

«Hovedoppgaven er et tverrfaglig arbeid, en kryssning mellom kunsthistorie, feministisk litteratur/estetikk og Smiths verker. Nyaas analyserer et utvalg av

Smiths skulpturer ut fra to hovedperspektiver, Julia Kristevas abjeksjonsbegrep og den fragmentariske kroppen, sett i lys av kunsthistorisk tradisjon.

Emnet for Nyaas hovedoppgave er den tysk-amerikanske kunstneren Kiki Smith (f. 1954). Kiki Smith er en viktig bidragsyter til den kroppsrelaterte samtidskunsten og hun har vakt stor oppmerksomhet med sine skulpturer som ofte oppfattes som frastøtende og avskyvekkende. Temaer som urenheter, fødsel, utstøtelse, lidelse og offer er sentrale.»

I nominasjonen het det blant annet: «Nyaas er et forskertalent som hever seg over det alminnelige. Hennes tverrfaglige kompetanse filosofi, kunsthistorie, bildekunst gir henne spesielle forutsetninger til å kunne gi originale bidrag til kvinne- og kjønnsforskningen, også i fremtiden.»

Kontroversiell utstilling

Hun jobbet ved Oslo tegne og maleskole i seks år. Der var hun lærer i skulptur, tegning og kunstteori på det som var en forskole for dem som skal på høyere skole, for eksempel Kunsthøgskolen.

HELG

En dag dukket det opp en spennende jobb som leder for formidling ved Haugar Vestfold Kunstmuseum. Og der ble hun altså i 19 år.

De siste åtte årene var utstillinger hennes hovedfelt og hun ble en profilert kurator.

En av de mest kontroversielle utstillingene hun jobbet med, het Vikingmytologier 1 i 2013.

– Den handlet om hvordan høyreekstremistiske grupper og organisasjoner tar i bruk vikingkulturen – runer, tegn og symboler. Hvordan de annekterer norske stedsnavn, mytologiserer vikingkulturen og trekker den inn som en ressurs. Utstillingen fikk stor oppmerksomhet, forteller hun.

Et sentralt tema var hvordan bynavnet Tønsberg hadde blitt annektert av den nynazistiske klesbutikken Tønsberg som etablerte butikker i Berlin og fire andre tyske byer.

– For Haugar har det i forbindelse med grunnlovjubileet vært viktig å skape et kritisk fokus mot slike krefter som tar i bruk vikingtidens historie og symboler for å undergrave vårt demokratiske samfunn, skrev de på sin hjemmeside den gang.

Kuratoren fikk dermed i gang en samfunnsdebatt i Vestfold – noe hun likte godt.

Hun inviterte fem kunstnere til å bidra. En av dem var bildekunstner Lars Ramberg som hun karakteriserer som en av Norges største kunstnere.

Ramberg kommer

Neste år kommer Ramberg til Arendal. – Dette blir den største separatutstilling han noen gang har hatt – og det skjer altså her på Bomuldsfabriken. Hans verk spiller gjerne opp og ut, sier hun – og vi tar tak i den løse tråden som blir hengende i lufta og tar en titt på Store Norske leksikon som utdyper det hun sier:

«Lars Ramberg er en norsk bildekunstner som særlig arbeider med installasjoner i det offentlige rom, med kritiske og uvanlige vinklinger på velkjente elementer i bylandskapet. Ramberg er utdannet blant annet ved Statens Kunstakademi i 1988–1992 og har vært bosatt i Berlin siden 1998.

I 2004 fikk han oppmerksomhet med

prosjektet Fremdgehen på Hamburger Bahnhof i Berlin hvor han brukte nasjonalflagget til å påminne om norsk fascisme.

I 2005 laget han en installasjon av store bokstaver som dannet ordet Zweifel («Tvil») på taket av Palast der Republik i Berlin, den rivningsklare bygningen som tidligere huset Øst-Tysklands nasjonalforsamling. Debatten om bygningens fremtid hadde på dette tidspunktet pågått over lengre tid, og den offentlige opinionen var splittet i sitt syn på hva som skulle skje med bygget.

Rambergs prosjekt kommenterte den tyske debatten samtidig som det inkorporerte i seg en mer overordnet diskusjon om et demokratis muligheter for både tvil og debatt.»

Hva slags verk og eventuelt debatt han vil fargelegge Arendal med, gjenstår å se.

Arendalsuka

Hun har flere tanker om at kunsthallen skal være en enda mer synlig aktør i bybildet og, ikke minst, i samfunnsdebatten i Arendal. Ja, hun ser flere mulige kunstneriske koblinger til Arendalsuka.

– Når vi til sommeren viser den omfattende utstillingen «As far as my eyes can see – the expedition exhibition», samarbeider vi med verdens største forskningsskip for klima og havforskning, REV Ocean. Da skal vi vise kunst som skal installeres i skipet. Samlingen vises i to etasjer hos oss, men flere verk vil også bli vist i ARTendal i byen. Temaet er da klimaproblematikk.

– Arendalsuka er en fin anledning til å presentere kunstnere som jobber med høy samfunnsaktualitet. Vi kan synliggjøre forholdet mellom kunst og samfunnsproblematikk, gjerne finne politisk kunst som kan spilles inn som tema på Arendalsuka, sier hun.

I sin iver for å delta i samfunnsdebatten, kurerte hun – på Haugar kunstmuseum i 2018 utstillingen «Hen – flytende kjønn».

Den tematiserte hvordan det flytende kjønn og spørsmålet om hen – også kalt det tredje pronomen – reflekteres i samtidskunsten.

– Utstillingen fikk stor medieoppmerksomhet fordi vi var et av de første museene i Norge som problematiserte

kjønn og identitet i sammenheng med LHGBTI-spørsmål.

LHGBTI = Lesbiske homofile bifile interseksualitet og queer.

– I forbindelse med markeringen av Skjeivt kulturår 2022, har vi en planlagt utstilling med det temaet her i februar og mars, forteller hun som også har kontakt med den Skjeiv ungdom og pridefestivalen i Arendal der tanken er å ta i bruk lokalene til ARTendal i forbindelse med markeringen neste år.

Skjermer i byvinduet

Hun har flere tanker for det lille bygalleriet ved Torvet i byen der mange går forbi.

Hun ser for seg at de store glassflatene kan være et utstillingsvindu med digital presentasjon av både ARTendal, Bomuldsfabriken og Kunstarena Torbjørnsbu gruver.

– Vi har jo tre arenaer vi skal drifte og det er viktig å nå ut til folk for å fortelle hva som finnes av tilbud.

Det bobler i den forholdsvis nyan-satte.

Foreldrenes kjente hage

Hva gjør så en kunstleder når hun ikke er i jobbmodus?

– Jeg er veldig glad i friluftsliv – og er også hobbybotaniker.

Hun elsker å dyrke egne grønnsaker, men akkurat nå er grønnsakshagen hennes på Nøtterøy bortleid. I Arendal har hun foreløpig en leilighet hvor hun har sikret seg en liten grønn flekk, og hos mannen ved Oslo-kanten har hun en noe større hage.

Hageinteressen kom også fra foreldrene. De bygde opp en stor hage i værutsatte Misvær, en hage som blant annet er viet eget program i serien «Ut i naturen» (som ligger på nrk.no) der man får bli med hennes foreldre både i hagen ved huset og i fjellhagen.

Der fant de blant annet en helt spesiell orkidé.

– Det fantastiske med det området, er fjellet – det er storslagen natur. Jeg drar dit en gang iblant for å besøke min mor, mine søstre og deres familier.

I barndommens rike ble altså interessen for natur, naturvern, klimaproblematikk, kunst, kultur utviklet. Alle de tre søstrene havnet i kultursektoren.

Søster Inger Anne Nyaas er bildekunstner i Lofoten, mens Bodil Nyaas er leder for formidling ved Norsk Luftfartsmuseum i Bodø. Og mellomste søster snuser altså inn salt sørlands-luft.

Kunstnerhus på Rykene

I tillegg til alt rundt galleridrift og gruver, jobber hun også med å utvikle et samarbeid med kunstnerne Regine Cox og Ole Baggethun. Cox har blant annet hatt en utstilling med garasje-dører på nettopp Bomuldsfabriken.

De to har kjøpt opp en stor, gammel bygning på Rykene i Arendal. Nå er tanken å se om Bomuldsfabriken kan være en støttespiller for å utvikle prosjektrum og atelier for bildekunstnere som vil flytte til regionen.

– Det er en utfordring at bildekunstnere vil flytte tilbake til kommunen, men at det er vanskelig å finne arbeidssted og et miljø. Det er viktig for

attraksjonsverdien at det finnes kunstnere i regionen, dette støtter også Agders visjon om økt kunstner-tetthet.

Alt er i en tidlig oppstartsfase, men de har dialog for å se om dette kan bli et samarbeid.

17 søkere

Da Agderposten i fjor publiserte søkerlista over de 17 som ønsket å overta kunstlederstillingen i Arendal, ble hun presentert slik:

«Nyaas, Tone Lyngstad (58) K. Omviser/formidler barn og unge. 3142 Vestskogen.»

Bak de ordene ligger et altså innholdsrikt liv i kunstens verden.

Ansettelsesutvalget besto av besto av kultursjef i Arendal kommune, Linda Sætra, bildekunstner Leonard Rickhard, avdelingsdirektør Stavan-ger kunstmuseum, Hanne Beate Ueland, HR-rådgiver Siglin Solbakken og hovedtillitsvalgt i Delta, Cathrine Berge. Deres vurdering var denne:

«Tone Lyngstad Nyaas er en solid og meget kompetent kunstfaglig ressurs med bred erfaring innen kuratering og programmering, samt ledelse av mennesker og økonomistyring i prosjekter.

Hun har et stort nettverk i kunstmiljøet, både nasjonalt og internasjonalt, og hun har interessante og relevante ambisjoner for Bomuldsfabriken videre. I tillegg fremstår hun som en målrettet person med et stort samfunnsengasjement, som hun klarer å få fram i arbeidet sitt.»

Leder av Bomuldsfabriken er kommunalt ansatt – en av seks avdelingsledere i kommunens kulturenhet, som ledes av kultursjef Sætra.

Rydder ny gruve

Vår samtale nærmer seg slutten der vi står oppe på gangveien som henger høyt oppe i lufta over gruvene. Vi ser ned på gruveinnganger, aluminiums-søppel, gamle paller og treskrot som er blitt slengt dit den gang det var vanlig å kaste søppel i og ved gruver.

Hun peker på et hull i bergveggen. Utenfor står en konteiner med avfall i. – Vi har ryddet inni fjellet der for å skape et nytt rom der vi kan vise kunst, sier hun entusiastisk.

På lang sikt ønsker Tone Lyngstad Nyaas å rydde mer i dette gruveområdet og utvikle kunstarenaen der gjennom samarbeidsprosjekter mellom kunstnere og arkitekter. Med flere gangstier og områder for visning av kunst og annen kultur, kanskje en konsert, kanskje teateroppsetninger – gjerne under det enorme «Dyret» som stikker ut høyt oppe på fjellveggen.

Men først er det mye annet hun vil få gjort, den ivrige dama fra nord som er godt i gang med sitt nye livskapittel i sør.

– Jeg trives kjempegodt og synes Arendal er en så spennende by – det er så vakkert her. Jeg gleder meg veldig til utforske området og besøke andre kulturinstitusjoner, når samfunnet åpner opp igjen.

Sier Bomuldsfabrikens nye veiviser. Ivrig, kreativ og spent på alt som skal skje de kommende årene. ●●●

I TØNSBERG: Tone Lyngstad Nyaas kom fra Haugar Vestfold Kunstmuseum der hun jobbet i 19 år.

FOTO: PRIVAT

BAK: Bomuldsfabriken Kunsthall i Arendal foreviget fra gruveområdet bak.

FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN

MYLDER: Gallerilederen håper å kunne fargelegge noe av Arendalsuka med kunst og kunstrelatert debatt. Her fra uka i 2017.

FOTO: FRANK JOHANNESSEN

FARGER: Man kan nesten tro at dette er kunst, men det er det ikke - det er søppel fra den gang det var vanlig å kaste slikt i og ved gruver.

FOTO: IRENE HEGGE GUTTORMSEN